

Mentálhigiéné és Pszichoszomatika 9 (2008) 3, 243–261
DOI: 10.1556/Mentál.9.2008.3.4

A RÖVIDÍTETT STRESSZ ÉS MEGKÜZDÉS KÉRDŐÍV ÉLET ÉRTELMESSÉGÉT MÉRŐ ALSKÁLÁJÁNAK (BSCI-LM) PSZICHOMETRIAI JELLEMZŐI

KONKOLY THEGE BARNA^{1,2*} – MARTOS TAMÁS^{1,3} –
SKRABSKI ÁRPÁD⁴ – KOPP MÁRIA¹

¹Semmelweis Egyetem, Magatartástudományi Intézet, Budapest

²Ben Gurion Egyetem, Egészségszociológia Tanszék, Be'er Sheva, Izrael

³Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Pszichológiai Intézet, Piliscsaba

⁴Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác

(Beérkezett: 2008. április 9.; elfogadva: 2008. június 22.)

Tanulmányunkban a Rövidített Stressz és Megküzdés Kérdőív élet értelmességét mérő alskálája (BSCI-LM) hat-, hét- és nyolctételes magyar változatának megbízhatóságát és érvényességét vizsgáltuk. Elemzéseinket egy 4524 fős, országos reprezentatív, valamint egy 91 fős, kényelmi mintán végeztük. A konvergens és divergens validitás vizsgálatához a Beck Depresszió Kérdőív rövidített változatát, a WHO Általános Jólét Kérdőívét, az Aspirációs Index rövidített változatát, az Anómia-skála rövidített változatát, az Életcél-kérdőívét, az Egzisztencia-skála rövidített változatát, valamint a Logo-Teszt módosított változatát használtuk. A nagyobb mintán végzett elemzéseink szerint a BSCI-LM mindhárom változata megfelelő belső megbízhatósággal jellemezhető (Cronbach-alfa: 0,73–0,75), és a rövidített verziók az eredeti, nyolctételes alskála elfogadható alternatívái ($r_{6-8}=0,94$; $r_{7-8}=0,98$). A BSCI-LM közepesen erős, pozitív kapcsolatban állt az általános jólléttel és az intrinzik célok fontosságával, illetve közepesen erős, negatív kapcsolatban a depressziós tünetegyüttes súlyosságával. Gyenge pozitív kapcsolat mutatkozott továbbá az aspirációs mutató esetében, míg gyenge negatív az anómiával kapcsolatosan. A nem, három életkori csoport, az iskolai végzettség és a családi állapot függvényében a kérdőív hazai sztenderdjeit is felállítottuk. A kisebb mintán végzett elemzéseink szerint a BSCI-LM mindhárom változata közepesen erős, pozitív együttjárást mutatott az Életcél-kérdőíven, a Logo-Teszt módosított változatán és az Egzisztencia-skála rövidített változatán elért pontértékekkel. Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy a BSCI-LM vizsgálatunkban az élet értelmessége megbízható és érvényes mérőeszközének bizonyult.

Kulcsszavak: Rövidített Stressz és Megküzdés Kérdőív (BSCI), élet értelmessége, megbízhatóság, érvényesség

* Levelező szerző: Konkoly Thege Barna, Semmelweis Egyetem, Magatartástudományi Intézet, 1089 Budapest, Nagyváradi tér 4. E-mail: konbar@net.sote.hu

Az élet értelmességének kérdését a pszichológiába és a modern nyugati egészségtudományokba Viktor Frankl (1996, 1997) vezette be. Frankl a mentális egészség központi elemének tartja, hogy a személy értelmesnek érzi-e életét, vagyis véghezvisz-e olyan tetteket, illetve átél-e olyan élményeket, melyeket valóban érdemesnek érez arra, hogy megvalósítsa és megtapasztalja azokat, valamint hogy képes-e az általa nem módosítható, kedvezőtlen adottságokban értelmet találni. Frankl logoterápiája és egzisztenciaanalízise és az általa ihletett empirikus kutatások már számos összefüggést tártak fel az élet értelmesként való megélése és az (egészség)lélektan megannyi kulcsfontosságú tényezője között. Így például kapcsolatban áll az élet értelmessége olyan személyiségvonásokkal, mint az extravertizáció és a lelkiismeretesség (Schnell és Becker 2006), továbbá az addiktív magatartásokkal (Marsh és mtsai 2003) és a belőlük való felépülés lehetőségeivel (Gruner 1984), a pszichológiai jóllét megannyi pozitív és negatív indikátorával (Zika és Chamberlain 1992), az immunrendszer megfelelő működésével (Bower és mtsai 1998) vagy épp a neuropszichológiai rehabilitáció sikerességével (Thompson és mtsai 2003). Mivel az élet értelmességével foglalkozó empirikus egészséglélektani kutatásokat részletesen is elemeztük egy áttekintő tanulmányunkban (Konkolj Thege 2007), ezért ezekre ehelyütt bővebben nem térünk ki.

Az elmúlt bő négy évtizedben, mióta az első próbálkozások megtörténtek az élet értelmesként való megélésének operacionalizálására, a konstruktumnak mintegy másfél tucat mérőeszközét dolgozták ki a lélektan és az orvostudomány területén tevékenykedő kutatók (Batthyany és Guttmann 2006). Ebből hazánkban eddig mindössze két mérőeszköz adaptációja történt meg. Az egyik az 1960-as évek közepén, az Egyesült Államokban kidolgozott Életcél-kérdőív (Purpose in Life Test) (Crumbaugh és Maholick 1964; Konkolj Thege és Martos 2006), melyet még ma is a legelterjedtebben használnak az értelmesség mérésre világszerte. A másik kérdőív az Egzisztencia Skála (Längle és mtsai 2003) rövidített változata (Konkolj Thege és Martos 2008), mely egy jóval kevésbé közismert pszichológiai mérőeszköz; előnye lehet viszont, hogy az Életcél-kérdőívénél sokkal újabb és kulturálisan hazánkhoz közelebbi országban, Ausztriában szerkesztették. Mindkét kérdőívnek hátránya azonban, hogy a kérdések és / vagy a válaszlehetőségek olykor viszonylag nehezen érthetőek, bonyolultak, ami különösen epidemiológiai vizsgálatok esetén jelent komoly hátrányt. Ez utóbbi területen való felhasználásra is alkalmasnak tűnt viszont a Rahe-féle Rövidített Stressz és Megküzdés Kérdőív (BSCI) (Rahe és Tolles 2002) élet értelmességét mérő alskálája (BSCI-LM), mely rövid és egyszerű szövegezésű.

A Rövidített Stressz és Megküzdés Kérdőív többdimenziós, önjellemzős

mérőeszköz, mely a személyt érő stresszhatások és a rendelkezésére álló megküzdő kapacitások egymáshoz viszonyított nagyságát igyekeznek megragadni (Rahe és Tolles 2002; Rózsa és mtsai 2005). Az élet értelmességének átélése e koncepcióban – teljesen jogosan (vö. Schulenberg 2004) – a megküzdési erőforrások egyikeként szerepel. A teljes kérdőív nemzetközi irányelvek szerinti lefordítása és hazai validálása korábban már megtörtént (Rózsa és mtsai 2005), ezért jelen tanulmányunkban csak az élet értelmességét mérő alskála megbízhatóságát és érvényességét vizsgáljuk.¹ A BSCI-LM eredetileg nyolc tételből áll, azonban az epidemiológiai vizsgálatok sajátosságai és az eredeti kérdőív alkalmanként alacsony belső konzisztenciája miatt az eddigi hazai vizsgálatokban már egy hat- és egy héttételes változatot is alkalmaztak a kutatások során (részletesen ld. Rózsa és mtsai 2003; Skrabski és mtsai 2004; Skrabski és mtsai 2005; Susánszky és mtsai 2006). Jelen munkánkban ezért arra is kitérünk, hogy a hat-, hét- és nyolctételes változat pszichometriai jellemzői hogyan viszonyulnak egymáshoz, és milyen mértékig helyettesíthetik egymást. Kitérünk céljaink megvalósítása végett két vizsgálat eredményeit közöljük: az egyik, reprezentatív mintán a BSCI-LM szociodemográfiai változókkal és az élet értelmességével kapcsolatba hozható egyéb pszichológiai jellemzőkkel való kapcsolatait vizsgáltuk, majd egy kisebb, kényelmi mintán ellenőriztük a mérőeszköz összefüggéseit más, az élet értelmességét mérő kérdőívekkel.

ELSŐ VIZSGÁLAT

Első vizsgálatunkban reprezentatív mintán ellenőriztük a BSCI-LM pszichometriai jellemzőit. A kérdőív validitását az alábbi jellemzőkkel való megfelelő irányú kapcsolattal kívántuk igazolni: (1) a depressziós tünetek gyakorisága, (2) az általános jóllét, (3) az életcélok orientációja és (4) az anómias állapot súlyossága. Az alábbiakban áttekintjük az egyes jellemzőkkel kapcsolatos érveket és a várható összefüggés jellegét.

Frankl elmélete a depressziót kifejezetten az élet értelmetlensége egyik következményes tüneteként tartja számon, s e két változó közti közepes erősségű kapcsolatot az empirikus kutatások is stabilan dokumentálják (pl. Crumbaugh 1968; Steger és mtsai 2006; Zika és Chamberlain 1992).

Mind a logoterápia és egzisztencia-analízis feltevései, mind a vizsgálatok

¹ A BSCI-LM külön vizsgálatát azért láttuk szükségnek, mert a teljes Rövidített Stressz és Megküzdés Kérdőív csaknem 180 kérdést tartalmaz, a pszichometriai tulajdonságaira vonatkozó elemzések ezért természetüknél fogva kevésbé alkalmasak egy nyolctételes alskála fókuszált megbízhatóság- és konstruktmérvényesség-vizsgálatára.

eredményei azt mutatják, hogy az élet értelmesként való megélése az általános pszichológiai jóllét érzésével is összefügg (pl. Konkolj Thege és Martos 2006; Moomal 1999; Steger és mtsai 2005; Susánszky és mtsai 2006).

Frankl elképzelései szerint továbbá az életet az teszi értelmessé, ha önmagunkon kívüli értékekre fordítjuk a figyelmünket. Ezért az elméletből az is következik, hogy az életben átélt értelmesség magasabb szintje együtt kell hogy járjon az intrinzik életcélok (pl. tartalmas emberi kapcsolatok, a közösség iránti elkötelezettség) fontosságával, illetve az extrinzik célok (pl. anyagi jóllét, hírnév) alacsonyabb mértékű dominanciájával (ld. Kasser és Ryan 1996). Ezt a feltevést az Életcél-kérdőívvel korábban végzett vizsgálatunk is alátámasztotta (Konkolj Thege és Martos 2006).

Mivel az élet értelmességének tapasztalata Frankl (1984) szerint mindig a különböző típusú – alkotó-, élmény- vagy beállítódási – értékek megvalósulásából ered, szintén kapcsolatba hozható vizsgált változónkkal az anómia fogalma, mely a társadalom által (is) elfogadott értékek általános meggyengülését jelenti. Vagyis magasabb értelmesség-élmény várhatóan alacsonyabb szintű anómiás beállítódással jár együtt.

Módszer

Első vizsgálatunk anyagát a Hungarostudy Egészség Panel (HEP) adatbázisa szolgáltatta. A HEP a Hungarostudy 2002 országos reprezentatív egészségfelmérés (Rózsa és mtsai 2003) ehhez hozzájáruló válaszadóinak újbóli megkeresésén alapszik, és céljaul a felnőtt magyar lakosság testi-lelki egészségének, valamint az ezeket befolyásoló pszichoszociális tényezőknél a vizsgálatát tűzte ki. Jelen munkánkban a 2005/2006-ban felvett, keresztmetszeti adatokat használtuk fel, melynek nemre, korra és kistérségre való országos reprezentativitását súlyozási eljárás biztosította (Susánszky és mtsai 2007).

A minta 4524 főből állt, a válaszadók 39,8%-a férfi, 58,0%-a pedig nő (2,2% adathiány). A vizsgálatban résztvevők átlagéletkora 48,3 év (szórás 17,3 év) volt. A minta további szociodemográfiai jellemzőit az 1. táblázatban foglaltuk össze. A minta kiválasztását, a vizsgálat lefolytatásának pontos menetét, a súlyozási eljárás mikéntjét, valamint az alkalmazott tesztbatteria főbb jellemezőit Susánszky és munkatársai (2007) már idézett írása részletesen tárgyalja, ezért ezekre ehelyütt nem térünk ki.

Első vizsgálatunk elemzéseibe a demográfiai adatokon (nem, kor, iskolai végzettség, családi állapot) és a Rövidített Stressz és Megküzdés Kérdőív élet értelmességét mérő alszkáláján (BSCI-LM) kívül (1) a depressziós tünetek gyakoriságát, (2) az általános jóllétet, (3) az extrinzik és intrinzik

1. táblázat. A minta leíró jellemzői, a BSCI-LM hat-, hét- és nyolctételes változatának sztentenderdjei, illetve a főbb demográfiai mutatókkal való kapcsolatvizsgálat eredményei

	Leíró statisztika	BSCI-LM-6			BSCI-LM-7			BSCI-LM-8		
		M	SD	Statisztika	M	SD	Statisztika	M	SD	Statisztika
Nem				t=-2,2*			t=-2,3*			t=-2,1*
Férfi	1799 (39,8)	8,1	2,6		9,7	2,8		11,2	3,1	
Nő	2626 (58,0)	8,2	2,5		9,9	2,8		11,4	3,1	
Hiányzó adat	99 (2,2)									
Kor				F=7,5***			F=13,5***			F=21,6***
≤ 35 (1)	1324 (29,3)	8,4	2,5	(1>2, 1>3, 2=3)	10,1	2,7	(1>2, 1>3, 2=3)	11,8	3,0	(1>2, 1>3, 2=3)
36-59 (2)	1867 (42,3)	8,1	2,6		9,7	2,8		11,2	3,2	
≥ 60 (3)	1237 (27,3)	8,0	2,6		9,6	2,8		11,0	3,1	
Hiányzó adat	96 (2,1)									
Iskolai végzettség				F=32,2***			F=39,9***			F=41,5***
8 általános alatt (1)	261 (5,8)	7,1	2,8	(1<2, 1<3, 1<4, 1<5, 1<6, 2=3, 2<4, 2<5, 2<6, 3<4, 3<6, 4=5, 4<6, 5<6)	8,4	3,0	(1<2, 1<3, 1<4, 1<5, 1<6, 2=3, 2<4, 2<5, 2<6, 3<4, 3<6, 4=5, 4<6, 5<6)	9,8	3,3	(1<2, 1<3, 1<4, 1<5, 1<6, 2=3, 2<4, 2<5, 2<6, 3<4, 3<6, 4=5, 4<6, 5<6)
8 általános (2)	952 (21,0)	7,8	2,6		9,3	2,9		10,8	3,2	
szakmunkásképző (3)	1236 (27,3)	8,1	2,5		9,6	2,8		11,2	3,1	
szakközépiskola (4)	794 (17,6)	8,4	2,5		10,1	2,7		11,7	3,0	
gimnázium (5)	536 (11,8)	8,4	2,5		10,1	2,6		11,7	2,9	
főiskola / egyetem (6)	648 (14,4)	8,9	2,3		10,6	2,6		12,3	2,8	
Hiányzó adat	97 (2,1)									
Családi állapot				F=11,3***			F=13,7***			F=13,8***
Házas (1)	2553 (56,5)	8,4	2,5	(1=2, 1=3, 1>4, 1>5, 2=3, 2=4, 2>5, 3=4, 3=5, 4=5)	10,0	2,7	(1=2, 1=3, 1>4, 1>5, 2=3, 2=4, 2>5, 3=4, 3=5, 4=5)	11,5	3,0	(1=2, 1=3, 1>4, 1>5, 2=3, 2=4, 2>5, 3=4, 3>5, 4=5)
Egyedülálló (2)	708 (15,6)	8,1	2,7		9,7	2,9		11,3	3,2	
Élettársi kapcsolat (3)	305 (6,7)	8,0	2,7		9,6	2,8		11,2	3,1	
Elvált (4)	262 (5,8)	7,8	2,7		9,3	3,0		10,8	3,4	
Özvegy (5)	564 (12,5)	7,7	2,6		9,1	2,9		10,6	3,2	
Hiányzó adat	132 (2,9)									
Mindösszesen	4524 (100,0)	8,2	2,6		9,8	2,8		11,3	3,1	

Megjegyzés. A leíró statisztika fejtő oszlopban kategoriális változóink elfordulása (zárójelben százalékos aránya) szerepel. A statisztika fejtő oszlopban, zárójelben a variancia-analízis post hoc elemzéseinek eredményei láthatóak. M: átlag; SD: szórás * p<0,05 *** p<0,001

életcélok egymáshoz viszonyított fontosságát és (4) az anómiás állapot súlyosságát vontunk be.

A Rövidített Stressz és Megküzdés Kérdőív élet értelmességét mérő alskálája nyolc tételből áll, a válaszadók háromfokú skálán fejezhetik ki az egyes tételekkel való egyetértésüket. A mérőeszköz olyan itemeket tartalmaz, mint pl. „Életemnek nincs célja és értelme” vagy „Az értékeim és hitem vezérelnek mindennapjaimban”. Vizsgált alskálánk teljes magyar szövege tanulmányunk függelékében olvasható. Az eddigi hazai (illetve határon túli, de magyar nyelvű) vizsgálatokban a kérdőív belső megbízhatóságát kifejező Cronbach-alfa-érték 0,67 és 0,85 között mozgott a különböző tétel-számú változatok esetében (Brassai és Pikó 2007; Rózsa és mtsai 2003; Skrabski és mtsai 2004; Susánszky és mtsai 2006), a jelen vizsgálatban kapott belsőkonzisztencia-mutatókat az eredmények között ismertetjük.

A depressziós tünetegyüttes mérésére a Beck Depresszió Kérdőív (Beck és mtsai 1961) kilenc-tételes, négyfokú Likert-skálával rendelkező rövidített változatát (Rózsa és mtsai 2001) használtuk, mely a depresszió olyan tüneteire kérdez rá, mint a szociális visszahúzóds, döntésképtelenség, alvászavar, fáradékonyság, túlzott aggodás a testi tünetek miatt, munkaképtelenség, pesszimizmus, az elégedettség és az öröm hiánya, valamint az önvádlás. A kérdőív belső megbízhatósága mintánkban kiváló volt (Cronbach-alfa = 0,90).

A pszichológiai jóllétet a WHO Általános Jóllét Skálájának (Beck és mtsai 1996) öttételes változatával mértük (Susánszky és mtsai 2006), mely a személyek általános közérzetéről kíván információt nyújtani. A négyfokú skálával működő teszt olyan állításokat tartalmaz, mint hogy „Az elmúlt két hét során érezte-e magát vidámnak és jókedvűnek?” vagy „Az elmúlt két hét során érezte-e magát ébredéskor frissnek és kipihentnek?” A kérdőív belső megbízhatósága mintánkban igen jónak bizonyult (Cronbach-alfa = 0,86).

A hosszú távú, a személy életének alapvető irányultságát jelző általános célok fontosságának felmérésére az Aspirációs Index (Kasser és Ryan 1996) rövidített változatát alkalmaztuk (Martos és mtsai 2006). Az ötfokú Likert-skálával rendelkező kérdőív célja, hogy az intrinzik, vagyis belülről motivált aspirációk (pl. állandó fejlődés), illetve extrinzik, azaz külső jutalmak által motivált aspirációk (pl. mások általi elismerés) abszolút, valamint egymáshoz viszonyított relatív fontosságát kifejezze. Ez utóbbi index az aspirációs mutató, mely az intrinzik és extrinzik célok fontosságának különbsége. Elemzéseink mind az extrinzik (Cronbach-alfa = 0,81), mind az intrinzik (Cronbach-alfa = 0,83) célokat mérő, hat-hat tételes alskála homogenitását alátámasztják.

Az anómia mérésére a korábban Andorka Rudolf által használt Anó-

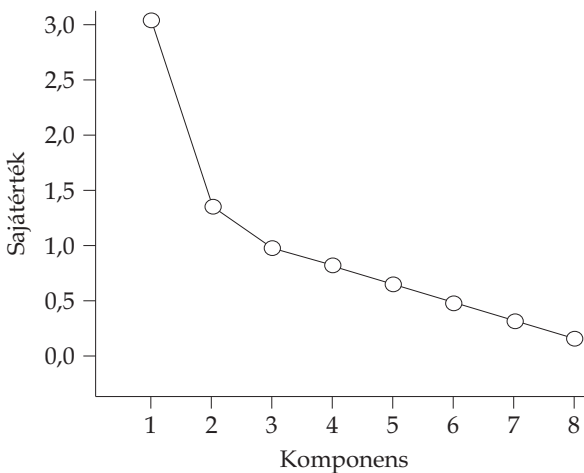
mia-skála (Andorka 1996) négyteteles, rövidített változatát használtuk. A négyfokú skálával rendelkező mérőeszköz az értékzavarokra olyan kérdésekkel kérdez rá, mint „Aki vinni akarja valamire, rákényszerül arra, hogy egyes szabályokat áthágjon” vagy „Minden olyan gyorsan változik, hogy az ember azt sem tudja már, miben higgyen”. A mérőeszköz belső megbízhatósága elemzéseink során megfelelőnek mutatkozott (Cronbach-alfa = 0,74).

A statisztikai elemzéseket az SPSS 13.0 programcsomaggal végeztük (SPSS, Chicago, IL). A BSCI-LM többi változóval való kapcsolatvizsgálata során kategoriális változók esetében független-mintás t-próbát és egy szempontos varianciaanalízist alkalmaztunk – a Levene-teszt eredményeitől függően Tukey, illetve Games-Howel-féle post hoc elemzéssel. Folytonos változók esetében Pearson-féle, valamint parciális korrelációs együtthatót használtunk a nem, az életkor, az iskolai végzettség és a családi állapot kontrollálásával. A hatásméret kifejezésére a Cohen-féle d-értéket használtuk. A BSCI-LM faktorszerkezetének vizsgálatához rotálatlan és varimax-forgatású főkomponens-elemzést végeztünk.

Eredmények

Elsőként a BSCI-LM három változatának homogenitását vizsgáltuk meg. Mindhárom verzió belső megbízhatósága jónak mondható, a hat-, hét- és nyolcteteles forma Cronbach-alfája rendre 0,75; 0,73 és 0,74. A részletes tétel-elemzés eredményeit a 2. táblázatban foglaltuk össze.

A BSCI-LM nyolcteteles változatán végzett varimax-forgatású főkom-

1. ábra. A BSCI-LM-8 főkomponens-elemzésének lejtődiagramja

2. táblázat. A BSCI-LM tételelemzésének eredményei és a főkomponens-elemzésekben kapott faktorsúlyok

	M	SD	BSCI-LM-8			BSCI-LM-7			BSCI-LM-6			
			FS-C1	FS-C2	IMK	α -item	FS	IMK	α -item	FS	IMK	α -item
BSCI-LM/1	0,86	0,77	0,49		0,36	0,74	0,51	0,36	0,73	0,51	0,36	0,76
BSCI-LM/2	1,58	0,65		0,86	0,34	0,73	–	–	–	–	–	–
BSCI-LM/3	1,41	0,63	0,67		0,53	0,70	0,70	0,54	0,68	0,70	0,53	0,71
BSCI-LM/4	1,59	0,54	0,69		0,47	0,71	0,68	0,49	0,69	0,69	0,50	0,72
BSCI-LM/5	1,62	0,62		0,87	0,32	0,74	0,32	0,22	0,75	–	–	–
BSCI-LM/6	1,38	0,66	0,64		0,43	0,72	0,62	0,45	0,70	0,63	0,46	0,73
BSCI-LM/7	1,52	0,57	0,77		0,54	0,70	0,75	0,57	0,68	0,76	0,58	0,70
BSCI-LM/8	1,41	0,66	0,76		0,55	0,69	0,75	0,56	0,67	0,76	0,57	0,69

Megjegyzés. M: átlag; SD: szórás; FS: faktorsúly (C1: 1. komponens, C2: 2. komponens); IMK: item-maradék-korreláció;

α -item: Cronbach-alfa a tétel törlése esetén. A BSCI-LM-8 esetében a nem jelölt keresztöltések mindegyike kisebb volt 0,2-nél.

ponens-elemzés két egynél nagyobb sajátértékű komponensre eredményezett (1. ábra). Az első komponens a variancia 34,4%-át magyarázta, ez a második komponens bevonásával 53,9%-ra nőtt. A kisebb sajátértékű komponensen a második és ötödik tétel töltött 0,86- és 0,87-es értékkel. Megjegyezzük, hogy ezek a kérdőív fordított szövegezésű tételei, melyek a hattételes változatban nem szerepelnek (Rózsa és mtsai 2003). A hat- és héttételes változat főkomponens-elemzése már csak egy-egy komponensre eredményezett 46,3%, illetve 40,6% magyarázott varianciával. Az egyes tételekhez tartozó faktorsúlyokat a 2. táblázat tartalmazza.

Az élet értelmessége és a demográfiai változók közti kapcsolatvizsgálat eredményeit, valamint – a minta reprezentativitása révén – mérőeszközünk hazai sztenderdjeit a már hivatkozott 1. táblázat tartalmazza. A nők a BSCI-LM mindhárom változata esetén szignifikánsan magasabb pontszámot értek el a férfiaknál, ugyanakkor a különbség elhanyagolható: a hatás méret kifejezésére szolgáló Cohen-féle *d*-érték mindössze 0,04 és 0,07 között mozgott.

Az életkort folytonos változóként kezelve, szignifikáns, negatív, elhanyagolható erősségű összefüggést találtunk az élet értelmességével ($-0,06 \leq r \leq -0,11$; $p < 0,001$). Az életévek számát a sztenderdek megadhatósága érdekében háromfokú kategoriális változóvá alakítottuk és így is megvizsgáltuk a BSCI-LM-mel való kapcsolatát. A variancia-analízis szignifikáns eredményt hozott, a post hoc elemzések szerint viszont csak a fiatal felnőttek értek el mind a középkorúaknál ($0,12 \leq \text{Cohen-féle } d\text{-érték} \leq 0,19$), mind az időseknél ($0,16 \leq \text{Cohen-féle } d\text{-érték} \leq 0,27$) magasabb értékeket, a középkorúak az idősek kategóriájába tartozóknál már nem értek el szignifikánsan magasabb pontszámot.

Az iskolázottság szintén szignifikáns kapcsolatban állt az élet értelmességét mérő kérdőívünkön elért pontszámokkal, a post hoc elemzések szerint az összes csoport közti eltérés szignifikánsnak mutatkozott, kivéve a 8 osztályt és a szakmunkásképzőt végzettek, valamint a szakközépiskolát és egyetemet végzettek közti különbséget. Az iskolázottság esetében az élet értelmességével való kapcsolat egyébként már jóval erősebbnek bizonyult, mint a nem és az életkor tekintetében: a legalacsonyabb és a legmagasabb végzettségűek közötti eltérés Cohen-féle *d*-értéke 0,77–0,85 volt, ami már jelentős hatásméretnek számít.

Szintén kapcsolatban állt az élet értelmessége a családi állapottal, azonban a post hoc elemzések eredményei e változó esetén szerteágazóbbak az eddig tárgyalt demográfiai jellemzőkénél, így ezek kimerítő szöveges elemzésétől itt eltekintünk (az eredmények teljes részletességgel megtalálhatóak viszont az 1. táblázat megfelelő oszlopában). Iránymutatóként mindazonáltal megjegyezzük, hogy a házások minden esetben magasabb érté-

3. táblázat. A BSCI-LM három változatának kapcsolata egymással és a validáláshoz használt változókkal

	BSCI-LM-7	BSCI-LM-6	Depressziós tünetegyüttes	Általános jóllét	Anómia	Intrinzik célok	Aspirációs mutató
BSCI-LM-8	0,98	0,94	-0,46	0,41	-0,21	0,42	0,25
BSCI-LM-7	1,00	0,98	-0,43	0,42	-0,21	0,43	0,24
BSCI-LM-6	0,98	1,00	-0,39	0,41	-0,19	0,44	0,22

A feltüntetett értékek parciális korrelációs együtthatók – a BSCI-LM egyes változatainak kapcsolatvizsgálatát kivéve, ahol az együtthatók Pearson-típusúak – a nem, az életkor, az iskolai végzettség és a családi állapot kontrollálásával. Minden esetben $p < 0,001$.

keket értek el az elváltaknál és az özvegyeknél, valamint az egyedülállók szintén magasabb pontszámot értek el az özvegyeknél. A legalacsonyabb értékeket mutató özvegyek és a legmagasabb pontszámot elérő házások közti gyenge különbség Cohen-féle d-értéke 0,28–0,30 volt.

Elemzéseink szerint a BSCI-LM hat-, hét-, illetve nyolctételes változata igen szoros ($r > 0,90$) együttjárást mutatott egymással (3. táblázat). A konstruktum-érvényesség vizsgálatához parciális korrelációkat számítottunk nemre, korra, iskolai végzettségre és családi állapotra kontrollálva a BSCI-LM és a validáláshoz alkalmazott skálák között. Az elvártak megfelelő, közepesen erős negatív kapcsolatot kaptunk az élet értelmességét mérő skálánkon elért pontszámok és a depressziós tünetegyüttes között, míg ugyanilyen mértékű, de ellenkező előjelű a kapcsolat az általános jóllét és az intrinzik célok szubjektív fontossága esetében. Szintén az elvártak megfelelő irányú, mérsékelt pozitív együttjárás mutatkozott mérőeszközünk és az aspirációs mutató, valamint a rövidített Anómia-skálán elért pontértékek között.

MÁSODIK VIZSGÁLAT

Módszer

Mivel fontosnak ítéltük, hogy a BSCI-LM-et más, az élet értelmességét mérő skálákkal is összevessük (amire egy országos reprezentatív felmérés keretein belül természetesen nem adódik lehetőség), erre a célra egy tovább-

bi, kisebb mintán elvégzett vizsgálatot folytattunk le. A vizsgálatban 91 személy vett részt (41,1 % férfi, 58,9% nő), a válaszadók átlagéletkora 25,6 év volt (szórás = 6,1 év). A mintában 1 fő (1,1%) rendelkezett pusztán általános iskolai végzettséggel, 9 fő (10,0%) szakközépiskolai érettségivel, 46 főnek (51,1%) volt gimnáziumi érettségije, míg 34 fő (37,8%) befejezett felsőfokú végzettséggel rendelkezett, 2 fő pedig nem adta meg iskolai végzettségét.

A BSCI-LM mellett három további mérőeszköz szerepelt jelen elemzésünkben: az Életcél-kérdőív (PIL), a Rövidített Egzisztencia Skála (ES-S) és a Logo-Teszt módosított változata (Logo-Test-R). Az Életcél-kérdőív (Crumbaugh és Maholick 1964) az élet értelmességének világszerte leg-többet használt, húsztételes, hétfokú skálával rendelkező mérőeszköze, melynek magyar adaptációja már korábban elkészült (Konkolý Thege és Martos 2006). A mérőeszköz belső megbízhatósága ebben a mintában is kitűnő volt ($\alpha=0,89$). A Rövidített Egzisztencia-skála nyolctételes, hatfokú Likert-skálával rendelkező mérőeszköz (Längle és mtsai 2003; Konkolý Thege és Martos 2008), mely szintén a Frankl-i értelem-beteljesítés koncepcióját igyekszik megragadni, bár az Életcél-kérdőívvel és a Logo-Teszttel szemben nemcsak annak kialakult voltára, hanem a személyiség működésében lévő előfeltételeire is hangsúlyt helyez (Kundi és mtsai 2003; pl. „Ha problémák bukkannak fel, gyakran elvesztem a fejemet”). A mérőeszköz belső megbízhatósága jelen mintában is megfelelőnek mutatkozott ($\alpha=0,73$). Harmadik, validáláshoz használt eszközünk a Logo-Teszt (Lukas 1986) módosított változata volt (Konkolý Thege és mtsai, közlésre benyújtva). Ez a tizennégy tételes mérőeszköz ötfokú Likert-skálával rendelkezik, belső konzisztenciája mintánkban megfelelőnek mutatkozott ($\alpha=0,74$).

A statisztikai elemzéseket ez alkalommal is az SPSS 13.0 programcsomaggal végeztük. Változóink kapcsolatvizsgálatára Pearson-féle korrelációs együtthatót használtunk.

Eredmények

A jelen vizsgálatban használt kérdőívek leíró jellemzőit a 4. táblázat tartalmazza. A BSCI-LM, és a validáláshoz használt másik három mérőeszköz kapcsolatát az 5. táblázat szemlélteti. A BSCI-LM mindhárom változata elfogadható – bár a hattételes változat esetében viszonylag alacsony – belső konzisztenciával rendelkezett, és azonos mintázatú összefüggést mu-

4. táblázat. A vizsgálatban használt kérdőívek skálaértékének átlaga, szórása és a mérőeszközök belsőkonzisztencia-mutatója

	Átlag	Szórás	Cronbach-alfa
BSCI-LM-6	9,3	2,3	0,67
BSCI-LM-7	11,2	2,5	0,70
BSCI-LM-8	13,0	2,8	0,76
PIL	106,6	15,1	0,89
ES-S	37,9	5,2	0,73
Logo-Test-R	57,2	6,3	0,74

BSCI-LM: Rövidített Stressz és Megküzdés Kérdőív élet értelmességét mérő alszkálájának hat-, hét- és nyolctételes változatai; PIL: Életcél-kérdőív; ES-S: Rövidített Egzisztencia-skála, Logo-Test-R: Logo-Test módosított változata

5. táblázat. A BSCI-LM három változatának kapcsolata a másik három élet értelmességét mérő kérdőívvel

	BSCI-LM-6	BSCI-LM-7	BSCI-LM-8
Életcél-kérdőív (PIL)	0,61***	0,57***	0,56***
Rövidített Egzisztencia-skála (ES-S)	0,35***	0,32**	0,31**
Logo-Test módosított változata (Logo-Test-R)	0,52***	0,48***	0,47***

A feltüntetett értékek Pearson-féle korrelációs együtthatók. ** $p < 0,01$; *** $p \leq 0,001$

tatott a másik három kérdőívvel: közepesen erős, pozitív együttjárást az Életcél-kérdőívvel, a Logo-Test-R-rel, valamint a Rövidített Egzisztencia-skálával.

MEGBESZÉLÉS

Tanulmányunkban a Rövidített Stressz és Megküzdés Kérdőív élet értelmességét mérő alszkálájának (BSCI-LM) megbízhatóságát és érvényességét, valamint a hat, a hét és a nyolctételes változat egymással való helyettesíthetőségét kívántuk megvizsgálni. Az országos reprezentatív mintán végzett elemzéseink szerint a vizsgált skála mindhárom változatának – a hat-, a hét- és az eredeti, nyolctételes formának egyaránt – jónak mondható a megbízhatósága. Második, kisebb mintánkban a teljes változat belső konzisztenciája továbbra is az ideálishoz közelített, a rövidített változatok esetében azonban ez már inkább csak megfelelő volt, ami megfelel a korábbi kutatások tapasztalatainak (Brassai és Pikó 2007; Rózsa és mtsai 2003;

Skrabski és mtsai 2004; Susánszky és mtsai 2006). A kérdőív egyik továbbfejlesztési lehetősége a válaszkála terjedelmének háromról legalább öt-fokozatúra való bővítése. Ezzel a változtatással a Logo-Teszt módosítása során is érdemi javulást sikerült elérnünk (Konkolý Thege és mtsai, közlésre benyújtva). Megfontolandó továbbá, hogy a válaszlehetőségek ne gyakoriságra (ritkán, néha, gyakran), hanem az egyetértés fokára (pl. egyáltalán nem ért egyet, többé-kevésbé egyetért, teljesen egyetért) vonatkozzanak, mivel ez a válaszadási mód jobban illeszkedik a tételek tartalmához. Ezek a változtatások a további alkalmazások során valószínűleg hozzájárulnának ahhoz, hogy a skála reliabilitása megbízhatóan a jó, és ne csak az elfogadható tartományba essen.

Tudomásunk szerint a BSCI-LM faktorszerkezetét eddig nem vizsgálták sem hazánkban, sem külföldön. Mivel egynél több faktor egyedül a nyolctételes változat esetében jelent meg, illetve a lejtődiagramok minden esetben egydimenziós jelleget mutattak; meglátásunk szerint a jelen vizsgálat eredményei alátámasztják, hogy a kérdőív gyakorlati szempontból egydimenziósnak tekinthető. A nyolctételes változat főkomponens-elemzésével kapcsolatban egyébként érdemesnek tartjuk megjegyezni, hogy a második komponensen éppen a két fordított megfogalmazású tétel (2. és 5.) töltött, így elképzelhető, hogy a tapasztalt elkülönülés inkább a vizsgálatban résztvevők válaszbeállítódásának, semmint a tételek konstruktum-idegenségének tudható be. Elméleti szempontból érdekes továbbá, hogy a részletes tételelemzés szerint a két fordított tétel után az első tétel („Úgy érzem, életem egy nagyobb terv része”) faktorsúlya a legkisebb. Ez összhangban van Frankl (2007) érvelésével, mely szerint a transzcendens életértelmezési keret elősegítője lehet az élet értelmességének, de nem feltétlenül része annak. Az értelmesség-élmény ezen vonatkozását ezért esetleg érdemes külön konstruktumként (Frankl terminológiájában „felettes értelmesség” vagy Übersinn) kezelni.

A Rövidített Stressz és Megküzdés Kérdőív élet értelmességét mérő alskálája és a demográfiai változók között fellelt összefüggéseket a következőképpen foglalhatjuk össze. Az élet értelmessége és a nem közötti összefüggéssel kapcsolatban a korábbi vizsgálatok többféle eredményt hoztak az invarianciától (Längle és mtsai 2003; Konkolý Thege és Martos 2008) a férfiak (Konkolý Thege és Martos 2006) vagy épp a nők (Crumbaugh és Maholick 1964; Reker 2005) fölényéig. A korábbi vizsgálatokból tehát az olvasható ki, hogy a nemmel való kapcsolat nem konzisztens. Ezzel az általunk kapott eredmények sincsenek ellentmondásban: a nők javára mutató különbség szignifikáns, de elhanyagolható mértékű volt. A korábbi vizsgálatok eredményei az életkorral kapcsolatban szintén vegyesek. Eredményeik néha gyenge, pozitív, lineáris együttjárást mutatnak az élet-

kor és az élet értelmessége között (pl. Reker 2005; Steger és mtsai 2006; Van Ranst és Marcoen 1997), olykor viszont a kapcsolat nem lineáris: a középkorúak mind a fiataloknál, mind az időseknél valamivel magasabb értékeket mutatnak (Längle és mtsai 2003; Lukas 1986), a vizsgálatok egy harmadik csoportjában pedig egyáltalán nincs szignifikáns összefüggés a két változó között (Konkolj Thege és Martos 2006, 2008; Meier és Edwards 1974; Reker és Cousins 1979; Reker és Fry 2003). Jelen vizsgálatunk eredményei – melyek szerint az élet értelmessége a korral együtt valamelyest csökken – ellentmondanak az eddigi szakirodalmi adatoknak. Ezek az eredmények azonban meglátásunk szerint nem feltétlenül érintik a kérdőív érvényességét. Egyrészt azért, mert a hatás mérete szinte elhanyagolhatóan csekély, másrészt mert úgy véljük, hogy a jelenség sokkal inkább olyan magyar – vagy esetleg tágabb, kelet-közép-európai – társadalmi sajátosságokkal magyarázható, mint amilyen a komoly társadalmi átalakulással együttjáró tanult tehetetlenség, kontrollvesztés és kilátástalanság (vö. Kopp és mtsai 2000; Kopp és Réthelyi 2004). Ezek az összefüggések a korábbi, kényelmi mintavételű hazai adatokon végzett elemzéseinkben (Konkolj Thege és Martos 2006, 2008) feltehetően azért nem jelentek meg, mert az ezek alapjául szolgáló minta elemszáma jóval alacsonyabb, életkori eloszlása pedig szűkebb volt, mint a jelen, országos reprezentatív mintán végzett számításaink esetében.

Megfelelnek viszont eredményeink a nemzetközi szakirodalom azon megfigyelésének, hogy az élet értelmessége és az iskolázottság gyenge pozitív kapcsolatban áll egymással (pl. Hutzell 1988; Längle és mtsai 2003). A családi állapot és az élet értelmessége közti összefüggéssel kapcsolatos adataink azt mutatják, hogy az elváltak és az özvegyek, vagyis általánosságban fogalmazva: azok, akik valamilyen veszteség következtében váltak egyedülállókká, az élet értelmessége tekintetében rosszabb helyzetben vannak azoknál, akik családi állapotából nem következethetünk veszteségre (azaz a házasoknál, de egyúttal az egyedülállóknál is). Számos vizsgálat mutatja, hogy az életben átélt értelmesség fokának egyik kulcsfontosságú meghatározója az emberi kapcsolatok megléte és minősége (Emmons 2005; O'Connor és Chamberlain 1996; Schnell és Becker 2006; Wong 1998). Ezen eredményeink azt sejtetik, hogy a kapcsolatok elvesztése még pusztán hiányuknál is károsabban befolyásolhatja az életben talált értelmesség fokát. Érdekes jelenség, hogy az élettársi kapcsolatban lévők nem mutattak megbízhatóan jobb eredményt az elváltaknál és özvegyeknél, sem rosszabbat a házasoknál, ami párhuzamba állítható ezen kapcsolati forma sajátos köztes jellegével (vö. Kopp és mtsai 1999). Jelen vizsgálat keretein belül természetesen nem tudunk e kérdéskörben konkrét következtetéseket levonni, de a vázolt összefüggés esetleg további vizsgálatokat inspirálhat.

A BSCI-LM vizsgálatainkban megfelelő konvergens és divergens validitást tanúsított. Kérdőívünk az elvárásoknak megfelelő erősségű és előjelű kapcsolatot mutatott a depressziós tünetegyüttes súlyosságával, az általános jólléttel, az anómiával, az intrinzik célok abszolút, valamint az extrinzik célokhoz viszonyított relatív súlyával. Az élet értelmességét, illetve annak személyiségbeli előfeltételeit mérő további három mérőeszközzel a BSCI-LM az eredetileg feltételezettnél valamivel gyengébb, de elfogadható erősségű kapcsolatokat mutatott, ami arra enged következtetni, hogy a BSCI-LM az élet értelmességének más elemeit ragadja meg érzékenyebben, mint a másik három mérőeszköz.

A megbízhatóság- és érvényesség-vizsgálat eredményeit összefoglalva azt mondhatjuk, hogy a Rövidített Stressz és Megküzdés Kérdőív élet értelmességét mérő alskálájának (BSCI-LM) mindhárom változata megfelelő pszichometriai jellemzőkkel bír, egymással gyakorlatilag egyenértékűként használható. A további kutatás számára elsősorban az eredeti, nyolctételes változat használatát javasoljuk, mivel – több vizsgálat tanulságait összegezve – annak a másik két változathoz képest stabilabb a belső megbízhatósága. Mindent összevetve úgy véljük, hogy BSCI-LM értékes és jól használható eszköze lehet a logoterápia és egzisztencia-analízis által inspirált hazai pszichológiai és epidemiológiai kutatásoknak.

MELLÉKLET

A Rövidített Stressz és Megküzdés Kérdőív élet értelmességét mérő alskálája (BSCI-LM)

A következőkben az alábbiak szerint karikázza be minden állítás után annak a válasznak a kódszámát, amelyik a legjobban leírja az Ön érzéseit az elmúlt időszakban:

	0 ritkán	1 néha	2 gyakran
1. Úgy érzem, életem egy nagyobb terv része.	0	1	2
2. Életemnek nincs célja és értelme.	0	1	2
3. Az életben sok minden okoz nekem nagy örömet.	0	1	2
4. Képes vagyok megbocsátani magamnak és másoknak.	0	1	2
5. Kétlem, hogy életemnek bármilyen jelentősége volna.	0	1	2
6. Az értékeim és hitem vezérelnek mindennapjaimban.	0	1	2
7. Összhangban vagyok a körülöttem lévő emberekkel.	0	1	2
8. Meg vagyok békélve a helyemmel az életben.	0	1	2

Megjegyzés: a hattételes változatban a 2., míg a hattételesben a 2. és az 5. kérdés nem szerepel.

Irodalom

- Andorka R. (1996): *Merre tart a magyar társadalom?* Antológia Kiadó, Lakitelek.
- Batthyany, A., Guttman, D. (2006): *Empirical Research on Logotherapy and Meaning-oriented Psychotherapy: An annotated bibliography.* Zeig, Tucker & Theisen, Phoenix
- Bech, P., Staehr-Johansen, K., Gudex, C. (1996): The WHO (Ten) Well-Being Index: Validation in diabetes. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 65: 183–190.
- Beck, A. T., Ward, C. H., Mendelson, M., Mock, J., Erbaugh, J. (1961): An inventory for measuring depression. *Archives of General Psychiatry*, 4: 561–571.
- Bower, J. E., Kemeny, M. E., Taylor, S. E., Fahey, J. L. (1998): Cognitive processing, discovery of meaning, CD4 decline, and AIDS-related mortality among bereaved HIV-seropositive men. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 66: 979–986.
- Brassai L., Pikó B. (2007): Protektív pszichológiai jellemzők szerepe a serdülők egészséggel kapcsolatos magatartásában. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 8: 211–227.
- Crumbaugh, J. C. (1968): Cross validation of Purpose-in-Life test based on Frankl's concepts. *Journal of Individual Psychology*, 24 (1): 74–81.
- Crumbaugh, J. C., Maholick, L. T. (1964): An experimental study in existentialism: The psychometric approach to Frankl's concept of noogenic neurosis. *Journal of Clinical Psychology*, 20: 200–207.
- Emmons, R. A. (2005): Striving for the sacred: Personal goals, life meaning, and religion. *Journal of Social Issues*, 61: 731–745.
- Frankl, V. E. (1984): *Der leidende Mensch. Anthropologische Grundlagen der Psychotherapie.* Verlag Hans Huber, Bern–Stuttgart–Toronto.
- Frankl, V. E. (1996): *Az ember az értelemre irányuló kérdéssel szemben.* Kötet Kiadó, Budapest.
- Frankl, V. E. (1997): *Orvosi lélegzondozás. A logoterápia és az egzisztencia-analízis alapjai.* UR Kiadó, Budapest.
- Frankl, V. E. (2007): *...Mégis mondj igent az életre. Egy pszichológus megéli a koncentrációs tábor.* Jel Kiadó, Budapest.
- Gruner, L. (1984): Heroin, hashish, and hallelujah: The search for meaning. *Review of Religious Research*, 26 (2): 176–186.
- Hutzell, R. R. (1988): A review of the Purpose in Life Test. *The International Forum for Logotherapy*, 11 (2): 89–101.
- Kasser, T., Ryan, R. M. (1996): Further examining the American dream: Differential correlates of intrinsic and extrinsic goals. *Personality and Social Psychology Bulletin* 22: 280–287.
- Konkolj Thege B. (2007): Frankl logoterápia és egzisztencia-analízise az egészségpszichológia kontextusában. *Pszichológia*, 27: 261–274.
- Konkolj Thege B., Martos T. (2006): Az Életcél-kérdőív magyar változatának jellemzői. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 7: 153–169.
- Konkolj Thege, B., Martos, T. (2008): Reliability and validity of the shortened Hungarian version of the Existence Scale. *Existenzanalyse*, 25 (1): 19–23.
- Konkolj Thege, B., Martos, T., Bachner, Y. G., Kushnir, T. (közlésre benyújtva): Psychometric properties of a modified version of the Logo-Test.
- Kopp M., Csoboth Cs., Purebl Gy. (1999): Fialat nők egészségi állapota. In: Pongrácz T., Tóth I. Gy. (szerk.): *Szerepváltozások. Jelentés a nők és férfiak helyzetéről.* TÁRKI, Budapest, 239–259.
- Kopp, M. S., Réthelyi, J. (2004): Where psychology meets physiology: Chronic stress and

- premature mortality – the Central-Eastern European health paradox. *Brain Research Bulletin*, 62: 351–367.
- Kopp, M. S., Skrabski, Á., Szedmák, S. (2000): Psychosocial risk factors, inequality and self-rated morbidity in a changing society. *Social Science and Medicine*, 51: 1351–1361.
- Kundi, M., Wurst, E., Längle, A. (2003): Existential analytical aspects of mental health. *European Psychotherapy*, 4 (1): 109–118.
- Längle, A., Orgler, C., & Kundi, M. (2003): The Existence Scale: A new approach to assess the ability to find personal meaning in life and to reach existential fulfillment. *European Psychotherapy*, 4 (1): 135–151.
- Lukas, E. S. (1986): *Logo-Test. Test zur Messung von „innerer Sinnerfüllung“ und „existenzieller Frustration“*. Handanweisung. Deuticke, Wien.
- Marsh, A., Smith, L., Piek, J., Saunders, B. (2003): The Purpose in Life Scale: Psychometric properties for social drinkers and drinkers in alcohol treatment. *Educational and Psychological Measurement*, 63: 859–871.
- Martos T., Szabó G., Rózsa S. (2006): Az Aspirációs Index rövidített változatának pszichometriai jellemzői hazai mintán. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 7: 171–191.
- Meier, A., Edwards, H. (1974): Purpose-In-Life test: Age and sex differences. *Journal of Clinical Psychology*, 30: 384–386.
- Moomal, Z. (1999): The relationship between meaning in life and mental well-being. *South African Journal of Psychology*, 29 (1): 36–41.
- O'Connor, K., Chamberlain, K. (1996): Dimensions of life meaning: A qualitative investigation at mid-life. *British Journal of Psychology*, 87 (Pt 3): 461–477.
- Rahe, R. H., Tolles, R. L. (2002): The Brief Stress and Coping Inventory: A useful stress management instrument. *International Journal of Stress Management*, 9 (2): 61–70.
- Reker, G. T. (2005): Meaning in life of young, middle-aged, and older adults: Factorial validity, age, and gender invariance of the Personal Meaning Index (PMI). *Personality and Individual Differences*, 38: 71–85.
- Reker, G. T., Cousins, J. B. (1979): Factor structure, construct validity and reliability of the Seeking of Noetic Goals (SONG) and Purpose in Life (PIL) tests. *Journal of Clinical Psychology*, 35 (1): 85–91.
- Reker, G. T., Fry, P. S. (2003): Factor structure and invariance of personal meaning measures in cohorts of younger and older adults. *Personality and Individual Differences*, 35: 977–993.
- Rózsa S., Kó N., Csoboth Cs., Purebl Gy., Beöthy-Molnár A., Szevik I., Berghammer R., Réthelyi J., Skrabski Á., Kopp M. (2005): Stressz és megküzdés. A Rahe-féle Rövidített Stressz és Megküzdés Kérdőívvel szerzett hazai eredmények ismertetése. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 6: 275–294.
- Rózsa S., Réthelyi J., Stauder A., Susánszky É., Mészáros E., Skrabski Á., Kopp M. (2003): A Hungarostudy 2002 országos reprezentatív felmérés általános módszertana és a felhasznált tesztbatteria pszichometriai jellemzői. *Psychiatria Hungarica*, 18: 83–94.
- Rózsa S., Szádóczky E., Füredi J. (2001): A Beck Depresszió Kérdőív rövidített változatának jellemzői hazai mintán. *Psychiatria Hungarica*, 16: 379–397.
- Schnell, T., Becker, P. (2006): Personality and meaning in life. *Personality and Individual Differences*, 41: 117–129.
- Schulenberg, S. E. (2004): A Psychometric investigation of logotherapy measures and the Outcome Questionnaire (OQ-45.2). *North American Journal of Psychology*, 6: 477–492.
- Skrabski Á., Kopp M., Rózsa S., Réthelyi J. (2004): A koherencia mint a lelki és testi egészség alapvető meghatározója a mai magyar társadalomban. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 5: 7–25.

- Skrabski, Á., Kopp, M. S., Rózsa, S., Réthelyi, J., Rahe, R. (2005): Life meaning: An important correlate of health in the Hungarian population. *International Journal of Behavioral Medicine*, 12 (2): 78–85.
- Steger, M. F., Frazier, P., Oishi, Sh., Kaler, M. (2005): Meaning in life: One link in the chain from religiousness to well-being. *Journal of Counseling Psychology*, 52: 574–582.
- Steger, M. F., Frazier, P., Oishi, Sh., Kaler, M. (2006): The Meaning in Life Questionnaire: Assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of Counseling Psychology*, 53 (1): 80–93.
- Susánszky É., Konkolj Thege B., Stauder A., Kopp M. (2006): A WHO Jól-lét Kérdőív rövidített (WBI-5) magyar változatának validálása a Hungarostudy 2002 országos lakossági egészségfelmérés alapján. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 7: 247–255.
- Susánszky É., Székely A., Szabó G., Szántó Zs., Klinger A., Konkolj Thege B., Kopp M. (2007): A Hungarostudy Egészség Panel (HEP) felmérés módszertani leírása. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 8: 259–276.
- Thompson, N. J., Coker, J., Krause, J. S., Henry, E. (2003): Purpose in life as a mediator of adjustment after spinal cord injury. *Rehabilitation Psychology*, 48 (2): 100–108.
- Van Ranst, N., Marcoen, A. (1997): Meaning in life of young and elderly adults: An examination of the factorial validity and invariance of the Life Regard Index. *Personality and Individual Differences*, 22: 877–884.
- Wong, P. T. P. (1998): Implicit theories of meaningful life and the development of the personal meaning profile. In: Wong, P. T. P., Fry, P. S. (eds): *The Human Quest for Meaning. A Handbook of Psychological Research and Clinical Applications*. Mahwah, N. J, Lawrence Erlbaum Associates, 111–140.
- Zika, S., Chamberlain, K. (1992): On the relation between meaning in life and psychological well-being. *British Journal of Psychology*, 83 (1): 133–145.

Köszönetnyilvánítás. Ezúton szeretnénk köszönetünket kifejezni a Hungarostudy 2006 követéses vizsgálatot szervező munkacsoport tagjainak: Susánszky Évának, Székely Andrásnak, Klinger Andrásnak és Ódor Andreának, továbbá az országos védőnői hálózatnak a követéses vizsgálat elvégzéséért, illetve a Népeßségnyilvántartó Intézet munkatársainak a minta rendelkezésünkre bocsátásáért.

Jelen tanulmány az NKFP1/002/2001 és az NKFP1b/020/2004 projekt-, valamint az ETT-100/2006-, illetve az OTKA TS-40889 (2002), 73754/2008 és TS-049785 (2004) tudományos iskola pályázatok támogatásával készült.

KONKOLY THEGE, BARNA – MARTOS, TAMÁS –
SKRABSKI, ÁRPÁD – KOPP, MÁRIA

PSYCHOMETRIC PROPERTIES OF THE LIFE MEANING SUBSCALE FROM THE BRIEF STRESS AND COPING INVENTORY (BSCI-LM)

The present study investigated the reliability and validity of the six-, seven- and eight-item Hungarian versions of the Brief Stress and Coping Inventory's Life Meaning Subscale (BSCI-LM). The analyses were conducted on a national representative sample of 4,524 persons and on a smaller convenient sample of 91 young adults. In order to test the convergent and divergent validity of the BSCI-LM, the shortened Beck Depression Inventory, the WHO Well-Being Index, the shortened version of the Aspiration Index, the Anomie Scale, the Purpose in Life Test, the shortened version of the Existence Scale and the revised version of the Logo-Test were used. According to the analyses conducted on the national representative sample, all three versions of the BSCI-LM proved to have adequate internal consistency (alphas of 0.73 to 0.75) and the shortened versions can be considered as appropriate alternatives to the original 8-item subscale ($r_{6-8}=0.94$; $r_{7-8}=0.98$). A moderate positive relationship was found between scores on the BSCI-LM and general well-being and importance of intrinsic life goals. Further, a modest negative relationship was observed between depressive symptomatology and meaning in life measured by the BSCI-LM. A weak positive association was found between scores on the BSCI-LM, anomie and the Aspiration Index. Hungarian standards of the BSCI-LM according to gender, three age groups, educational level and marital status were also established. With regard to the second sample, a moderate positive relationship was found between all three versions of the BSCI-LM and scores on the Purpose in Life Test, the shortened version of the Existence Scale and the revised version of the Logo-Test. We can conclude that the BSCI-LM can be used with confidence to assess meaning in life.

Keywords: Brief Stress and Coping Inventory (BSCI), meaning in life, reliability, validity